

**Centrum pro výzkum veřejného mínění
Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.**
Jilská 1, Praha 1
Tel.: 286 840 129
E-mail: milan.tucek@soc.cas.cz

Důvěra k vybraným institucím veřejného života v dubnu 2016

Technické parametry

Výzkum:	<i>Naše společnost, v16-04</i>
Realizátor:	<i>Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i.</i>
Termín terénního šetření:	<i>4. – 11. 4. 2016</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 15 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1063</i>
Počet tazatelů:	<i>249</i>
Metoda sběru dat:	<i>Osobní rozhovor tazatele s respondentem – kombinace dotazování PAPI a CAPI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>PO.8</i>
Zveřejněno dne:	<i>9. května 2016</i>
Zpracoval:	<i>Milan Tuček</i>

V dubnu 2016 byla součástí pravidelného šetření CVVM otázka zjišťující důvěru občanů ve vybrané společenské instituce¹. Tato otázka se opakuje dvakrát ročně, na jaře a na podzim.

Jak vyplývá z údajů uvedených v tabulce 1, výrazně převažující důvěře se těší armáda (68 % důvěřujících : 24 % nedůvěřujících) a policie ČR (61 % důvěřujících : 37 % nedůvěřujících). Důvěra nad nedůvěrou ještě převážila u hodnocení rádií (50 % důvěřujících : 44 % nedůvěřujících). Vyrovnaná míra důvěry a nedůvěry byla zjištěna v případě soudů (48 % důvěřujících : 48 % nedůvěřujících), odborů (40 % důvěřujících : 41 % nedůvěřujících), internetu (43 % důvěřujících : 45 % nedůvěřujících) a bank (47 % důvěřujících : 49 % nedůvěřujících), přičemž ovšem v případě odborů téměř pětinu (19 %) odpovědí tvořily odpovědi „nevím“ a u internetu to byla více než desetina (12 %), zatímco u soudů a bank byl podíl nerozhodných odpovědí výrazně nižší (shodně 4 %). Ve vztahu k dalším institucím už převažuje nedůvěra nad důvěrou. V případě neziskových organizací podíl nedůvěry tvoří ještě jen necelou polovinu (48 %) při

¹ Znění otázky: „Řekněte prosím, důvěřujete nebo nedůvěřujete a) soudům, b) policii ČR, c) armádě, d) tisku, e) televizi, f) rádiu, g) odborům, h) církvím, i) neziskovým organizacím, j) bankám, k) internetu?“ Možnosti odpovědí: rozhodně důvěřuje, spíše důvěřuje, spíše nedůvěřuje, rozhodně nedůvěřuje.

téměř dvoupětinovým (38 %) podílu důvěřujících, jasnou nadpoloviční většinu nedůvěřujících představují v případě televize (41 % důvěřujících : 56 % nedůvěřujících) a tisku (36 % důvěřujících : 60 % nedůvěřujících). Daleko nejvýraznější převis podílu nedůvěřujících jsme zjistili u církví (23 % důvěřujících : 67 % nedůvěřujících), což církev staví do role zdaleka nejméně důvěryhodných institucí z těch, jež jsou pravidelně zkoumány.

Tabulka 1: Důvěra vybraným institucím veřejného života (v %)

	rozhodně důvěřuje	spíše důvěřuje	spíše nedůvěřuje	rozhodně nedůvěřuje	neví	D/N	rozdíl
Armádě	16	52	19	5	8	68/24	44
Policii ČR	8	53	29	8	2	61/37	24
Rádiu	6	44	33	11	6	50/44	6
Soudům	6	42	36	12	4	48/48	0
Odborům	7	33	28	13	19	40/41	-1
Internetu	5	38	34	11	12	43/45	-2
Bankám	7	40	33	16	4	47/49	-2
Nez. org.	6	31	30	18	15	37/48	-11
Televizi	5	36	38	18	3	41/56	-15
Tisku	5	31	38	22	4	36/60	-24
Církvím	5	18	30	37	10	23/67	-43

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 11. 4. 2016, 1063 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Podrobnější analýza vlivu sociodemografických charakteristik dotázaných na míru důvěry k jednotlivým institucím ukázala, že ženy poněkud častěji než muži důvěřují církvím a méně často vyjadřují nedůvěru k armádě při vyšším podílu nerozhodných odpovědí. S rostoucím věkem klesá důvěra v soudy, neziskové organizace a zejména internet, lidé nad 60 let poněkud častěji důvěřují církvím. Se zvyšujícím se vzděláním roste důvěra k policii a naopak klesá důvěra k tisku a k televizi. S výjimkou odborů a televize důvěra u všech zkoumaných institucí roste se zlepšujícím se hodnocením životní úrovně vlastní domácnosti.

Pokud se podíváme na odpovědi v určitém celkovém vyjádření, tak stojí za pozornost, že necelá desetina (8,5 %) dotázaných nedůvěřuje ani jedné z uvedených institucí, asi čtvrtina důvěřuje jen 1-3 institucím, a jen pětina důvěřuje 8 a více institucím (viz podrobně následující tabulku 2). Největší část tvořící necelou polovinu (46 %) důvěřuje 4-7 institucím. Pro srovnání v tabulce uvádíme i analogický výsledek za pravidelně zkoumané instituce. Mezi těmito souhrnnými ukazateli důvěry či nedůvěry je statisticky významná vazba (korelační koeficient dosahuje hodnoty 0,4).

Tabulka 2: Souhrnný ukazatel důvěry k vybraným institucím (v %)

	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
A	8,5	7,0	8,1	9,9	11,7	10,9	12,3	10,3	8,9	4,9	3,4	4,1
B	12,3	11,1	12,3	16,8	12,3	11,4	8,1	5,2	10,5			

A: počet vybraných institucí, kterým dotázaný „rozhodně“ nebo „spíše“ důvěřuje

B: počet politických institucí (prezident, vláda, Poslanecká sněmovna, Senát, krajské zastupitelstvo, obecní zastupitelstvo, starosta obce, hejtmán kraje/pražský primátor), kterým dotázaný „rozhodně“ nebo „spíše“ důvěřuje

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 11. 4. 2016, 1063 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Za pozornost stojí, že daný ukazatel souhrnné důvěry je významně ovlivněn deklarovanou životní úrovní dotázaných osob (podobně pak i analogický ukazatel důvěry v politické instituce) – viz tabulky 3a, 3b.

Tab. 3a: Souhrnná důvěra ve vybrané instituce v závislosti na životní úrovni (v %)

	žádná	1-3 instituce	4-7 institucí	8-11 institucí
Dobrá	5	21	50	24
Ani dobrá/ani špatná	11	27	41	21
Špatná	17	35	36	12
Celkem	8	25	46	21

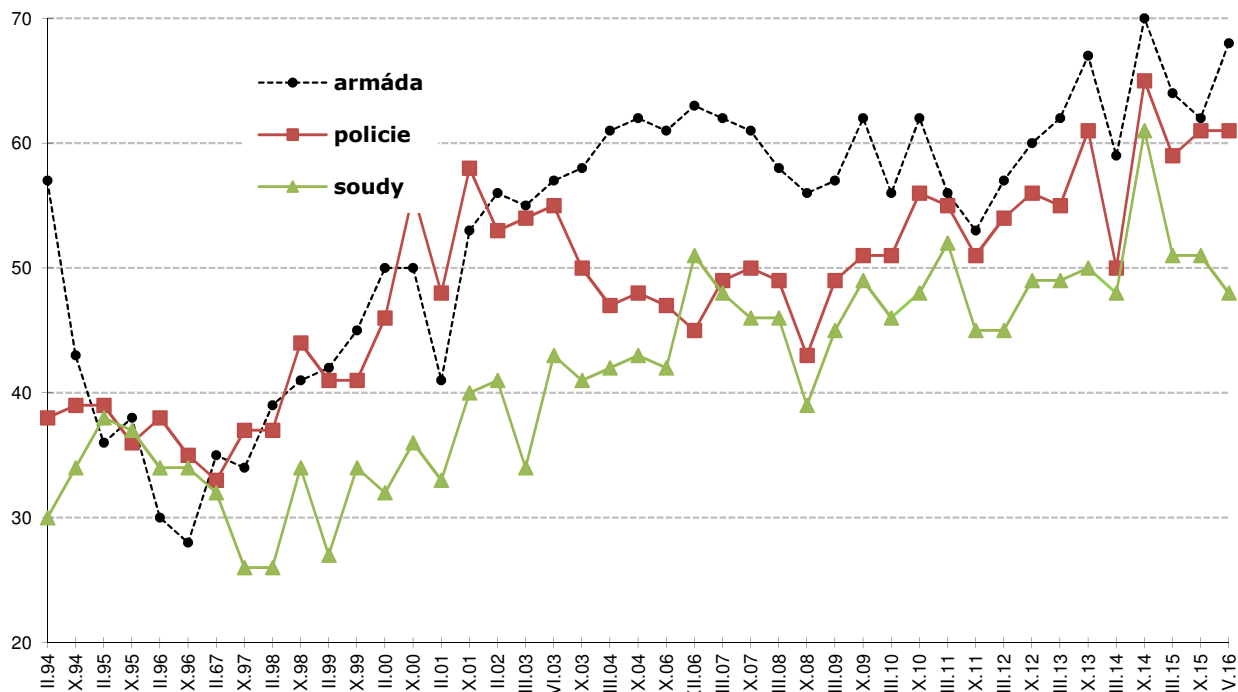
Tab. 3b: Souhrnná důvěra v politické instituce v závislosti na životní úrovni (v %)

	žádná	1-2 instituce	3-5 institucí	6-8 institucí
Dobrá	8	20	43	29
Ani dobrá/ani špatná	13	26	41	20
Špatná	26	28	34	12
Celkem	12	23	41	24

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost 4. – 11. 4. 2016, 1063 respondentů starších 15 let, osobní rozhovor.

Faktorová analýza rozdělila zkoumané instituce do tří vzájemně nezávislých skupin. První skupina je tvořena tiskem, rádií a televizí (tradičními médii) a internetem. Druhou skupinu vytvořily instituce spojené s fungováním státu v oblasti práva a bezpečnosti, k nimž se připojily ještě i banky, které reprezentují důvěru ve finanční systém. Třetí skupina pak zahrnovala nestátní instituce: církve, neziskové organizace a odbory.

Graf 1: Vývoj důvěry armádě, policii, soudům (v %)

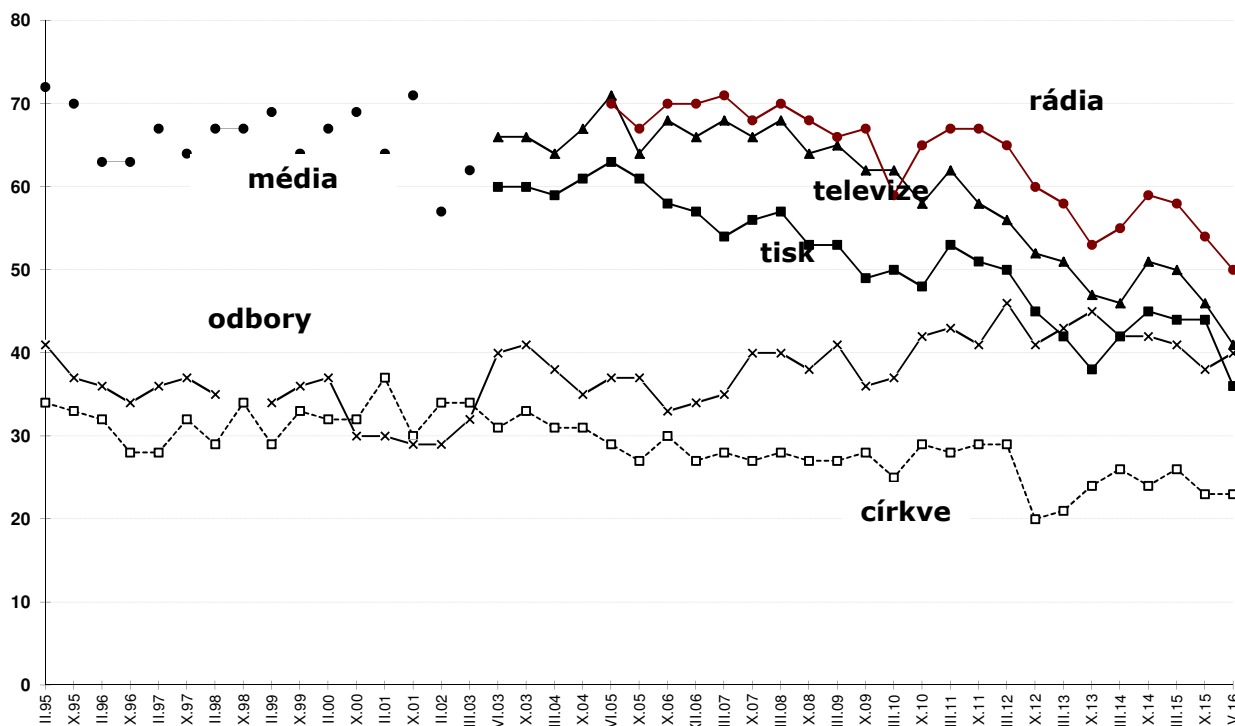
Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Vývoj důvěry v armádu, policii a soudy v čase (viz graf 1) doznává v dlouhodobé perspektivě značných změn. V aktuálním šetření byl zaznamenán statisticky významný posun oproti říjnu 2015 ve vzestupu důvěry k armádě (o 6 procentních bodů), čímž došlo k obratu v loňském sestupném trendu. Důvěra k policii zůstala na hodnotě z loňského šetření, kdežto u soudů se obnovil pokles důvěry (o 3 % body) zjištěný v roce 2014. Soudy se tak dostaly na průměrnou úroveň důvěry z let 2006-2013.

Graf 2: Vývoj důvěry médiím, odborům, církvím (v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

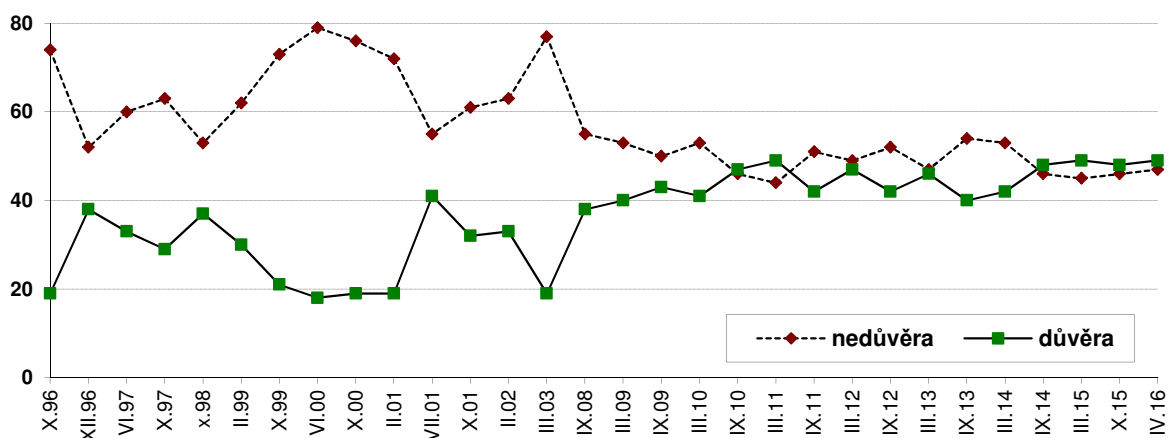
Jak ukazují výsledky zachycené v grafu 2, v případě médií byl v posledních 5-6 letech zaznamenáván poměrně výrazný postupný pokles důvěry, který se sice v roce 2014 zastavil, avšak znovu pokračoval v minulém roce. Letošní šetření tento pokles důvěry nejen potvrdil, ale ještě i dále prohloubil (pokles oproti minulému šetření je statisticky významný), takže se důvěra ke všem třem mediálními typům dostala na nejnižší úroveň za celé sledované období.

Důvěra, resp. nedůvěra k médiím je podmíněna vzděláním (polovina vysokoškolsky vzdělaných respondentů nedůvěřuje žádnému z uvedených medií, mezi vyučenými jsou to dvě pětiny), deklarovanou životní úrovní (žádnému médiu nedůvěřuje více než polovina z těch, kteří deklarovali špatnou úroveň, dvě pětiny z těch, kteří deklarovali dobrou životní úroveň). Ostatní sociodemografické charakteristiky nevykazují podstatnější vliv.

U odborů a církví, které jsou rovněž zachyceny v grafu 2, nebyl v porovnání s předchozím šetřením zaznamenán žádný statisticky významný posun. V případě odborů ovšem došlo k zastavení mírně klesajícího trendu důvěry, který se ukazoval v období od března 2013 do loňského října. U důvěry církvím lze pozorovat, že po výrazném propadu, ke kterému došlo v druhé polovině roku 2012, a po následném mírném vzestupu důvěra k církvím kolísá na úrovni okolo jedné čtvrtiny, přičemž aktuální hodnota není statisticky významně

odlišná od historického minima ze září 2012. kdy církvím důvěru vyjadřovalo jen 20 % dotázaných. Církev tak nadále zůstává vnímána hůře, než byly v období před zmiňovaným propadem souvisejícím patrně s církevními restitucemi.

Graf 3: Důvěra/nedůvěra bankám (časové srovnání v %)

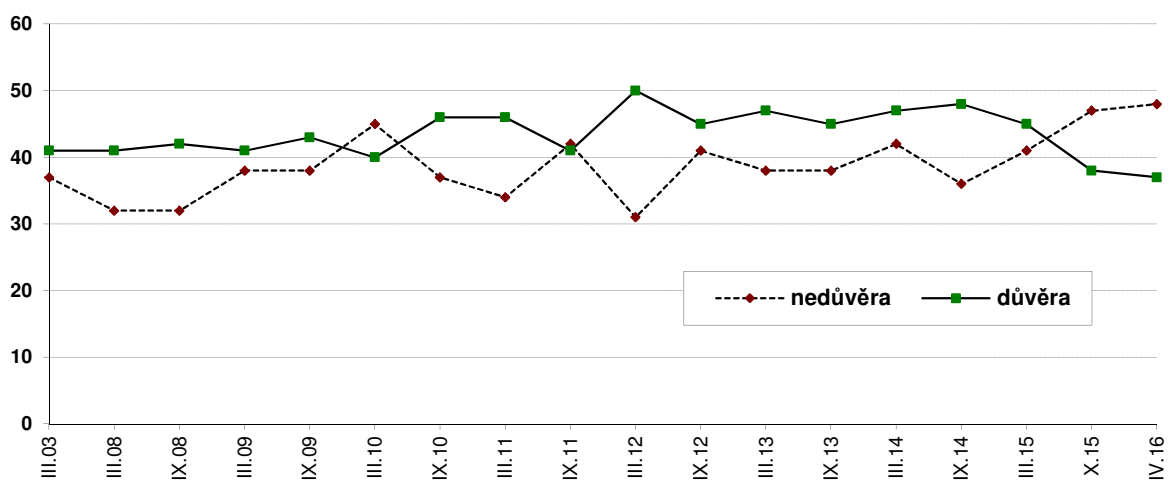

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" respektive „spíše nedůvěřuji“ a rozhodně nedůvěřuji“ vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Vývoj důvěry a nedůvěry ve vztahu k bankám, jak jej zachycuje graf 3, procházel v období druhé poloviny 90. let 20. století a na počátku tohoto tisíciletí negativními výkyvy spojenými s problémy finančního sektoru v té době. Tehdy nedůvěra pravidelně výrazně převažovala nad důvěrou, přičemž mezera mezi oběma podíly se často dramaticky rozevírala. V posledních letech se však oba podíly k sobě podstatně přiblížily díky nárůstu důvěry a odpovídajícímu poklesu nedůvěry. Aktuální šetření v porovnání s loňskem nepřineslo žádný významný posun a důvěra bankám tak od listopadu 2014 zůstává bez statisticky významných změn.

Graf 4: Důvěra/nedůvěra neziskovým organizacím (časové srovnání v %)

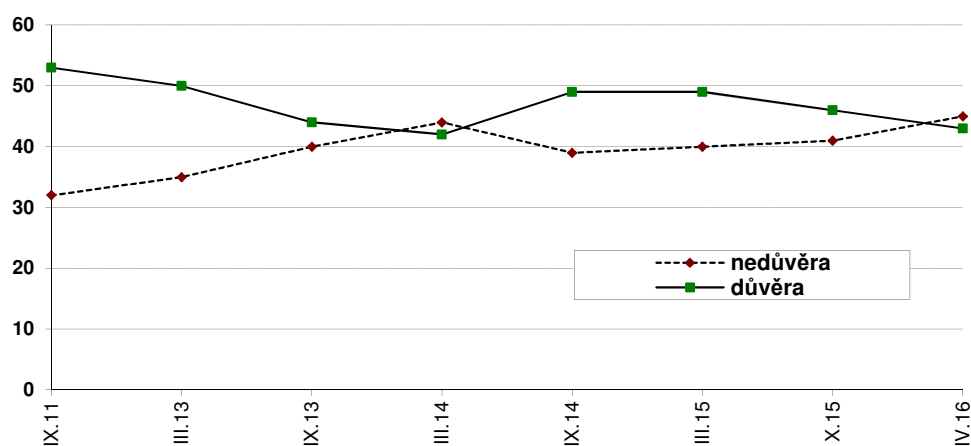
Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

Jak ukazuje graf 4, důvěra ve vztahu k neziskovým organizacím se od prvního měření v březnu 2003 a pravidelně od roku 2008 až do března 2015 stabilně pohybovala na hladině od 40 % výše, přičemž v období od září roku 2010 do března 2015 s jednou výjimkou (v září 2011) vždy dosahovala úrovně v rozmezí 45 - 50 %, a obvykle (s výjimkou března 2010 a září 2011) převažovala nad podílem nedůvěřujících. V minulém výzkumu z října 2015 však došlo ke statisticky významnému poklesu důvěry pod hranici 40 % s významným nárůstem nedůvěry, která dosáhla úrovně necelé poloviny a zřetelně převážila nad podílem důvěřujících. Aktuální výzkum, který se statisticky významně neliší od předchozího šetření z loňského října, tuto změnu v podobě nižší úrovně důvěry a zvýšené nedůvěry potvrdil. Tento posun v postoji k neziskovým organizacím přitom nejspíše souvisí s problematikou uprchlíků, v níž se některé neziskové organizace viditelně a ne vždy zcela úspěšně angažovaly.

Graf 5: Důvěra/nedůvěra internetu (časové srovnání v %)

Pozn.: Údaje v grafu představují součet odpovědí "rozhodně důvěřuji" a "spíše důvěřuji" vyjádřený v procentech.

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, v.v.i., Naše společnost.

V případě internetu (viz graf 5), který je do výzkumu zahrnován pravidelně od roku 2013, když předtím byl již jednou zařazen do výzkumu v září 2011, můžeme vidět podobný trend, jaký jsme zaznamenali v případě klasických médií. Od prvního výzkumu ze září 2011 důvěra až do jara 2014 měla sestupnou tendenci. Na podzim 2014 se trend obrátil a důvěra k internetu zaznamenala vzestup, ale poslední dva výzkumy přinesly opětovný pozvolný pokles důvěry (o 6 procentních bodů v aktuálním výzkumu oproti březnu 2015).